ता अभिधाद्याः। तत्र सङ्केतितार्थस्य बोधनादग्रिमाऽभिधा। उत्तमवृद्धेन मध्यमवृद्धमुद्दिश्य "गामानय" इत्युक्ते तं गवानयनप्रवृत्तमुपलभ्य बालोऽस्य वाक्यस्य "सास्नादिमत्पिण्डानयनमर्थः" इति प्रथमं प्रतिपद्यते। अनन्तरञ्च "गां बधान अश्वमानय" इत्यादावावापोद्धाराभ्यां गोशब्दस्य "सास्नादिमानर्थः" आनयनशब्दस्य चाहरणमर्थः" इति सङ्केतमवधारयति। क्वचिच्च प्रसिद्धपदसमभिव्याहारात्। यथा।

"इह प्रभिन्नकमलोदरे मधूनि मधुकरः पिबति" इत्यत्र।

क्वचिदाप्तोपदेशात्। यथा "अयमश्वशब्दवाच्य" इत्यत्र। तच्च सङ्केतितमर्थं बोधयन्ती शब्दस्य शक्त्यन्तरानन्तरिता शक्तिरभिधा नाम॥

(१२) सङ्केतो गृह्यते जातौ गुणद्रव्यक्रियासु च॥

जातिर्गोपिण्डादिषु गोत्वादिका। गुणो विशेषाधानहेतुः सिद्धो वस्तुधर्म्मः। शुक्लादयो हि गवादिकं सजातीयेभ्यः कृष्णगवादिभ्यो व्यावर्त्तयन्ति। द्रव्यशब्दा एकव्यक्तिवाचिनो हरिहरडित्थडवित्थादयः। क्रियाः साध्यरूपा वस्तुधर्म्माः पाकादयः। एष हि अधिश्रयणावश्रयणाद्यन्तादिपूर्व्वापरीभूतव्यापारकलापः पाकादिशब्दवाच्यः। एवमेव हि व्यक्तेरुपाधिषु सङ्केतो गृह्यते न व्यक्तौ। आनन्त्यव्यभिचारदोषापातात्॥

अथ लक्षणा।

(१३) मुख्यार्थबाधे तद्युक्तो ययान्योऽर्थः प्रतीयते।
रूढेः प्रयोजनाद्वासौ लक्षणा शक्तिरर्पिता॥